

Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands m.m. (prop. 2000/01:141)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i proposition 2000/01:141 till ändringar i bankrörelselagen (1987:617) och lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.

I propositionen föreslår regeringen att sparbanker och medlemsbanker skall ges samma rätt som bankaktiebolag att verka utomlands. Det innebär att de efter tillstånd av Finansinspektionen får inrätta filial i ett land utanför EES. Vidare får de efter ett särskilt underrättelseförfarande i ett annat land inom EES dels etablera filial, dels – utan att etablera filial – tillhandahålla tjänster.

I propositionen föreslås också en ändring av en övergångsbestämmelse till bankrörelselagen. Ändringen innebär att företag som vid tidpunkten för ikraftträdandet av den nya bankrörelsedefinitionen, den 1 januari 1996, bedrev tillståndsfri inlåningsverksamhet får fortsätta med verksamheten längst t.o.m. den 31 december 2002. Bestämmelsen tar främst sikte på större sparkassor. Vidare föreslås en ändring av en övergångsbestämmelse till lagen om finansieringsverksamhet. Ändringen innebär att vissa finansieringsföretag får fortsätta att driva verksamhet t.o.m. den 31 december 2002 utan krav på tillstånd. De företag som berörs är vissa finansieringsföretag som när lagen trädde i kraft den 1 januari 1994 drev finansieringsverksamhet som inte fordrade tillstånd enligt äldre lag och som inte lånar upp medel från allmänheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

I betänkandet behandlar utskottet också en motion som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionen.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden	5
Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands	5
Förlängning av övergångstiden för sparkassor och vissa finansieringsföretag	6
Reservation.....	10
Förlängning av övergångstiden för sparkassor och vissa finansieringsföretag (punkt 2) (m).....	10
Förteckning över behandlade förslag.....	11
Propositionen.....	11
Följdmotion	11
Regeringens lagförslag	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617) såvitt avser 1 kap. 6, 7 och 8 §§. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del.

2. Förlängning av övergångstiden för sparkassor och vissa finansieringsföretag

Riksdagen antar dels regeringens förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617) i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan, dels regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och avslår motion 2000/01:Fi40.

Reservation (m)

Stockholm den 16 oktober 2001

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Carin Lundberg (s), Kjell Nordström (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Yvonne Ruwaida (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp) och Carl-Axel Johansson (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2000/01:141 Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands m.m. föreslår regeringen att riksdagen antar de förslag till ändringar i bankrörelselagen (1987:617) och lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet som lagts fram i propositionen. Regeringens förslag återges i *bilaga 1* och lagförslaget i *bilaga 2*.

Med anledning av propositionen har en motion väckts. Förslaget i motionen återges i *bilaga 1*.

Utskottets överväganden

Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att sparbanker och medlemsbanker ges rätt att verka utomlands. Det innebär att de efter tillstånd av Finansinspektionen får inrätta filial i ett land utanför EES. Vidare får de efter ett särskilt underrättelseförfarande i ett annat land inom EES dels etablera filial, dels – utan att etablera filial – tillhandahålla tjänster.

Propositionen

Med bankrörelse avses verksamhet i vilken ingår inlåning på konto om behållningen är nominellt bestämd och tillgänglig för insättaren med kort varsel. Bankrörelse får drivas endast efter tillstånd (oktroj), som ges av Finansinspektionen eller regeringen. En bank står under tillsyn av Finansinspektionen. Bankrörelse får drivas i någon av associationsformerna bankaktiebolag, sparbank eller medlemsbank.

De rörelser regler och regler om tillsyn som gäller för banker finns i bankrörelselagen och lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Dessa regler är i stor utsträckning enhetliga för alla bankformer. En av de få skillnader som finns är att bankaktiebolag, men inte sparbanker och medlemsbanker, har rätt att driva verksamhet utomlands.

Grunden till den nuvarande ordningen står att finna i det lagstiftningsarbete som gjordes bl.a. för att Sverige skulle uppfylla sina förpliktelser enligt avtalet mellan EG och EFTA-länderna om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) (prop. 1992/93:89, bet. 1992/93:NU9, rskr. 1992/93:109). Anledningen till att det därvid gjordes skillnad mellan bankaktiebolag på ena sidan samt sparbanker och dåvarande föreningsbanker på den andra vad gäller möjligheter att driva verksamhet utomlands framgår inte av förarbetena. Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 1994. Dessförinnan hade sparbanker och föreningsbanker, genom en lagändring som trädde i kraft 1992, också de haft rätt att inrätta filial i utlandet (prop.1991/92:37, bet. 1991/92:NU16, rskr. 1991/92:54)

I propositionen gör regeringen bedömningen att för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att banker skall kunna konkurrera med varandra på lika villkor bör rörelseregler vara enhetliga oavsett associationsform. Regering-

en föreslår därför att sparbanker och medlemsbanker skall ges samma rätt som bankaktiebolag att verka utomlands. Det innebär att sparbanker och medlemsbanker efter tillstånd av Finansinspektionen får inrätta filial i ett land utanför EES. Vidare får de efter ett särskilt underrättelseförfarande i ett annat land inom EES dels etablera filial, dels – utan att etablera filial – tillhandahålla tjänster. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Förlängning av övergångstiden för sparkassor och vissa finansieringsföretag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag som såvitt gäller sparkassor innebär att företag som bedrev tillståndsfri inlåningsverksamhet när den nya bankrörelsedefinitionen trädde i kraft den 1 januari 1996 får fortsätta med verksamheten längst t.o.m. den 31 december 2002. Beträffande vissa finansieringsföretag innebär förslaget att den som den 1 januari 1994 drev finansieringsverksamhet som inte fordrade tillstånd enligt 1988 års finansbolagslag och som inte anskaffar medel för verksamheten från allmänheten får fortsätta med verksamheten t.o.m. den 31 december 2002 utan krav på tillstånd. Jämför reservationen (m).

Bakgrund

Sparkassor

Genom en ändring i 1 kap. 2 § bankrörelselagen som trädde i kraft den 1 januari 1996 avskaffades allmänhetsbegreppet i bankrörelsedefinitionen (prop. 1995/96:74, bet. 1995/96:NU9, rskr. 1995/96:112 och 1995/96:113). I propositionen anfördes att lagändringen berörde sådan inlåningsverksamhet som är vanlig inom Kooperationen men att lagändringen inte var avsedd att tvinga in sparkassorna under bankregleringen. Enligt en särskild övergångsbestämmelse tilläts därför företag som vid lagens ikraftträdande bedrev inlåningsverksamhet som inte fordrade tillstånd enligt äldre lag att fortsätta med verksamheten längst till den 31 december 1997. (De sparkassor som övergångsbestämmelsen tar sikte på skall inte förväxlas med sådana spar- och låneföreningar, ofta benämnda sparkassor, som våren 2000 behandlades i prop. 1999/2000:101 Åtgärder mot viss sparkasseverksamhet, bet. FiU28, rskr. 234.)

Regeringen tillkallade under 1995 en särskild utredare med uppgift att överväga kvalitativa och kvantitativa krav på föreningar som tar emot insätt-

ningar (dir. 1995:100). I maj 1996 överlämnades betänkandet SOU 1996:81, Skydd för sparande i sparkasseverksamhet, till regeringen med ett förslag till lag om sparkasseverksamhet. Förslaget innebär att ekonomiska föreningar tillåts ta emot sådan inlåning som är förbehållen banker under vissa förutsättningar. Betänkandet remissbehandlades. Ett stort antal remissinstanser avstyrkte förslaget. I regeringens proposition 1997/98:24, Ändrad övergångsbestämmelse i bankrörelselagen, föreslogs att den ovan nämnda övergångstiden skulle förlängas till den 31 december 1999. Som skäl för förlängningen anfördes att Sparkasseutredningens kritiserade förslag inte kunde läggas till grund för lagstiftning samt att Banklagskommittén skulle göra en översyn av gränserna för bankrörelselagens tillämpningsområde. Eftersom Banklagskommitténs arbete skulle vara klart vid utgången av år 1997 ansåg regeringen att det förelåg betydande fördelar med att avvakta kommitténs betänkande.

Banklagskommittén överlämnade i januari 1999 sitt huvudbetänkande, SOU 1998:160, Reglering och tillsyn av banker och kreditmarknadsföretag. Kommitténs förslag innebär helt nya förutsättningar för sparkassorna. Bland annat föreslås att bankernas ensamrätt att ta emot inlåning avskaffas. Detta skulle innebära att det inte behövs något undantag från kravet på bankkrojt för ekonomiska föreningar med sparkasseverksamhet som tar emot medel från sina medlemmar.

Under år 1999 förlängdes övergångstiden för sparkassorna med ytterligare två år t.o.m. den 31 december 2001. I propositionen anförde regeringen att då det alltjämt är önskvärt att samordna beredningen av sparkassefrågan med Banklagskommitténs förslag, bör en ny förlängning av övergångstiden göras. Mot bakgrund av att kommitténs förslag var föremål för remissbehandling och då en proposition som behandlar kommitténs förslag enligt en preliminär bedömning beräknades kunna överlämnas till riksdagen senast under första halvåret år 2001, menade regeringen att två års förlängning av övergångstiden torde vara tillräcklig. Riksdagen biföll regeringens förslag (prop. 1998/99:129, bet. 1999/2000:FiU17, rskr. 1999/2000:46).

Vissa finansieringsföretag

Lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet trädde i kraft den 1 januari 1994. I lagen finns bestämmelser om sådan finansieringsverksamhet som drivs av finansieringsföretag som inte är banker. Lagen innehåller enhetliga regler för sådana kreditföretag som tidigare omfattades av lagen (1988:606) om finansbolag eller lagen (1963:76) om kreditaktiebolag.

Av övergångsbestämmelserna till lagen om finansieringsverksamhet följer bl.a. att den som när lagen trädde i kraft den 1 januari 1994 drev finansieringsverksamhet som inte fordrade tillstånd enligt 1988 års finansbolagslag (bl.a. företag vars balansomslutning inte översteg 50 miljoner kronor och som inte riktade sin verksamhet till konsumenter) fick fortsätta med verksamheten till utgången av år 1994. På initiativ av näringsutskottet förlängdes den ursprungliga övergångstiden i övergångsbestämmelserna till den 30 juni 1996 (bet. 1994/95:NU29, rskr. 1994/95:446). Därefter har övergångstiden för-

längts vid ytterligare fyra tillfällen, först till den 31 december 1996 (prop. 1995/96:173, bet. 1995/96:NU23, rskr. 1995/96:285), därefter till den 31 december 1998 (prop. 1995/96:214, bet. 1996/97:NU3, rskr. 1996/97:9) och sedan till den 31 december 2000 (prop. 1997/98:144, bet. 1997/98:FiU24, rskr. 1997/98:217). I samband med dessa förlängningar har det konstaterats att det finns flera anledningar att se över reglerna om finansieringsverksamhet och att den omprövning som faller under det uppdrag Banklagskommittén har bör genomföras utan att det får genomgripande konsekvenser för vissa företag som ännu inte kommit att föras in under lagen om finansieringsverksamhet. Vid den andra förlängningen inskränktes dock möjligheten att fortsätta verksamheten med stöd av övergångsbestämmelsen till att gälla de finansieringsföretag som inte anskaffar medel för verksamheten från allmänheten.

Den senaste förlängningen gjordes under 2000 t.o.m. den 31 december 2001 (prop. 1999/2000:107, bet. 2000/01:FiU6, rskr. 7). I Banklagskommitténs huvudbetänkande, SOU 1998:160, som överlämnades i januari 1999 föreslås ändringar av bl.a. lagen om finansieringsverksamhet och vad som enligt den lagen utgör tillståndspliktig finansieringsrörelse. Som skäl för förlängningen till utgången av 2001 anförde regeringen i proposition 1999/2000:107 att det alltså är önskvärt att samordna beredningen av frågan om tillståndsplikt för de företag som omfattas av nämnda övergångsbestämmelser med Banklagskommitténs förslag. Mot bakgrund av att kommitténs förslag var föremål för beredning inom Regeringskansliet och då en proposition som behandlar kommitténs förslag beräknades kunna överlämnas till riksdagen senast under första halvåret 2001, ansåg regeringen att ett års förlängning av övergångstiden torde vara tillräcklig. Riksdagen biföll regeringens förslag.

Propositionen

Regeringen redovisar att beredningen av Banklagskommitténs betänkande inte har kunnat genomföras inom den tid som tidigare beräknades. Det beror bl.a. på att vissa av kommitténs förslag har visat sig fordra mer ingående överväganden och därmed också mer resurser än vad som tidigare kunnat förutses. Ärendet har emellertid prioritet och avsikten är att överlämna en proposition till riksdagen senast våren 2002. Enligt regeringens bedömning är det fortfarande önskvärt att samordna beredningen av frågan om tillståndsplikt för de företag som omfattas av övergångsbestämmelserna med Banklagskommitténs förslag. Som Finansbolagens Förening pekat på kan detta visserligen innebära att vissa företag kan bedriva sin verksamhet utan krav på tillstånd trots att denna möjlighet inte står öppen för andra företag. Regeringen anser dock att det inte är rimligt att införa tillståndsplikt för verksamhet när det är osäkert hur den kommer att behandlas på grundval av Banklagskommitténs förslag. Detta skulle riskera att minska förutsebarheten i lagstiftningen och kan dessutom medföra kostnader för bl.a. de berörda företagen. Regeringen föreslår därför vad gäller sparkassorna att företag som bedrev tillståndsfri inlåningsverksamhet när den nya bankrörelsedefinitionen trädde i

kraft den 1 januari 1996 får fortsätta med verksamheten längst t.o.m. den 31 december 2002. Beträffande vissa finansieringsföretag föreslår regeringen att den som den 1 januari 1994 drev finansieringsverksamhet som inte fordrade tillstånd enligt 1988 års finansbolagslag och som inte anskaffar medel för verksamheten från allmänheten, får fortsätta med verksamheten t.o.m. den 31 december 2002 utan krav på tillstånd. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

Motionen

I *motion Fi40* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anser motionärerna att konkurrensneutraliteten rubbas med regeringens förslag. Motionärerna anser dock att det finns skäl att i detta fall förlänga övergångstiderna t.o.m. den 31 december 2002. Eftersom övergångsperioderna har förlängts ett flertal gånger anser motionärerna att det är av stor vikt att den nu aktuella förlängningen blir den sista och att slutdatumet den 31 december 2002 i bägge fallen ligger fast. Detta bör göras tydligt genom att riksdagen tillkännager för regeringen att någon ytterligare förlängning av övergångsperioderna inte skall komma i fråga.

Utskottets ställningstagande

Frågan om vilken slags verksamhet som skall omfattas av tillståndsplikt enligt bankrörelselagen och lagen om finansieringsverksamhet har ett nära samband med förslagen i Banklagskommitténs huvudbetänkande. Som redovisats ovan bereds frågan inom Regeringskansliet och avsikten är att avlämna en proposition till riksdagen senast våren 2002. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är önskvärt att den aktuella tidsplanen följs så att en permanent reglering inte försenas ytterligare. Utskottet anser dock fortfarande att det är lämpligt att samordna beredningen av frågan om tillståndsplikt för de företag som omfattas av övergångsbestämmelserna med Banklagskommitténs förslag. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet regeringens förslag. Motion Fi40 (m) avstyrks.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Förlängning av övergångstiden för sparkassor och vissa finansieringsföretag (punkt 2) (m)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Gunnar Axén (m) och Carl-Axel Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen antar dels regeringens förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617) i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan, dels regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och motion 2000/01:Fi40.

Ställningstagande

Vi konstaterar inledningsvis att regeringens förslag medför att konkurrensneutraliteten rubbas. Vissa företag får med stöd av ett undantag bedriva verksamhet som är förbjuden för andra företag.

Vi anser emellertid att det finns skäl att i detta fall förlänga övergångstiderna t.o.m. den 31 december 2002. Det är mycket viktigt att övergångsperioderna blir tillfälliga och så korta som möjligt. Eftersom övergångsperioderna har förlängts ett flertal gånger anser vi att det är av stor vikt att den nu aktuella förlängningen blir den sista och att slutdatumet den 31 december 2002 i bägge fallen ligger fast.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört att någon ytterligare förlängning av övergångsperioderna inte skall komma i fråga. Detta innebär att riksdagen bifaller regeringens förslag och motion Fi40 (m).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
2. lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.

Följdmotion

I betänkandet behandlar utskottet nedan uppräknade motionsyrkande i vilket föreslås att riksdagen fattar följande beslut.

2000/01:Fi40 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att någon ytterligare förlängning av övergångsperioden – utöver den som föreslås i propositionen – för sparkassor och vissa finansieringsföretag inte skall komma i fråga.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

